



SANCAK BÖLGESİNDEKİ MÜFTÜLÜK KAVGASI SİYASİ GERGİNLİĞE DÖNÜŞÜYOR - 29 EYLÜL 2010

Erhan TÜRBEDAR

12.04.2009

Erhan Türbedar, TEPAV Dış Politika Analisti

TEPAV, 28 Eylül 2010

Sırbistanın insan hakları ve azınlıklardan sorumlu bakanı Svetozar Çipliç, 18 Eylül Cumartesi günü, Sırbistan İslam Topluluğu Meşihatı Başmüftüsü Muamer Zukorliç Sancak bölgesini radikalleştiriyor olmakla suçladı. Çipliç, Başmüftü Zukorliçin siyasi kazanımlar elde etmek uğruna Sancak bölgesindeki durumu gerginleştirmeye çalıştığını, ancak hükümet olarak buna müsaade etmeyeceklerini söyledi. Zukorliç ise, taleplerinin hükümet tarafından dikkate alınmaması durumunda, Sancak bölgesinin istikrarsızlaşabileceği yönündeki uyarılarını tekrarlayıp duruyor.

Boşnakların yoğunlukta yaşadığı ve Osmanlı döneminde Bosna vilayetine bağlı bir bölge olan Sancak, 1878 yılındaki Berlin Kongresinin kararları ile Bosna sınırlarının dışında kalmıştır. 1912 yılından sonra ise bölge, Sırbistan ve Karadağ orduları tarafından işgal edilmiştir. Böylece 523 yıllık bir aradan sonra Sancak tekrar Sırp ve Karadağlıların kontrolüne geçmiştir. Günümüzde Sancakın altı belediyesi Sırbistanın, beş belediyesi ise Karadağın sınırları içinde bulunmaktadır.

Eski Sırp lider Slobodan Miloşeviçin döneminde insan haklarının ihlal edildiği bölgelerden biri olan Sancak, 1990lı yıllar boyunca sistematik bir devlet baskısı altında kalmıştır. Kendi haklarını güvence altına alabilmek için Sancaklı Boşnaklar özerklik talebinde bulununca, Belgrad, Sancakın kalbi Yeni Pazar kentine bölücülüğün yuvası gözüyle bakmasına neden olmuştur. Miloşeviçin 2000 yılında iktidarını yitirmesinin ardından Sancaklı Boşnaklar daha rahat nefes almaya başlamıştır. Zamanla, Sancaklı Boşnakların Sırbistan siyasi hayatına olan katılımı iyice yaygınlaşmıştır. Örneğin, günümüzde Sırbistan hükümetinde iki Boşnak asıllı bakan bulunmaktadır. Dahası, daha önce Sancak için özerklik mücadelesi veren bazı Boşnak siyasiler, günümüzde Sırbistan toprak bütünlüğünün sıkı savunucularına dönüşmüştür. Bu yüzden birçok analistçi için Sancak sorunu olarak nitelenebilecek bir durum artık ortada kalmamıştı. Ayrıca 2006 yılında Karadağın bağımsızlığını ilan etmesinin ardından ortaya çıkan yeni uluslararası sınır, tarihi Sancak bölgesini ikiye bölmüştü.

Son zamanlarda Sancak bölgesinde yaşanan gelişmeler, Sancak sorunun varlığını yeniden gündeme taşımıştır. Sancaklı Boşnakları Sırbistanın siyasi hayatına bütünleştirmede Belgradın başarısı ortadadır. Ancak Boşnak siyasilerin Sancaktaki dini işlere karışmasına izin vermekle, Belgrad dolaylı yoldan Sancak bölgesindeki istikrarın yeniden kontrolden çıkmaya başlamasına alet olmuştur.

Kültür, eğitim, haberleşme, dilin ve alfabenin kullanımına ilişkin özyönetimden istifade edebilmek için, Sırbistandaki azınlıklar yasal olarak kendi milli konseylerini oluşturabilmektedir. Nitekim

Sancaklı Boşnakları çatısı altında toplayan en önemli platform Sırbistandaki Boşnak Milli Konseyidir. Şu anda Sırbistan hükümetinde devlet bakanı olan Suleyman Uglaninin kontrolü altındaki Boşnak Milli Konseyi ile merkezi Yeni Pazarda olan Sırbistan İslam Topluluğu Meşihati arasında uzun süre bir husumet bulunmaktadır. Sırbistan İslam Topluluğu Meşihati Başmüftüsü Muamer Zukorliç Boşnak Milli Konseyi ile işbirliğine yanaşmayınca, önce Zukorliçin görevden alınmasına çalışılmıştır. Böyle bir girişim başarılı olamayınca ise, Sırbistan hükümetinden alınan destekle, Boşnak Milli Konseyi ayrı bir İslam Topluluğunun ilan edilmesini ve Adem Zilkiçin Reis ul-Ulema olarak seçilmesini sağlamıştır. İki ayrı İslam Topluluğunun varlığı ise Sancaklı Boşnakların kendi aralarında ciddi bir gerginlik faktörü oluşturmaya başlamıştır. Söz konusu gerginlik, zaman zaman şiddet eylemlerine de dönüşebilmektedir.

Siyasetin dine karşımasıyla başlayan sorun, Başmüftü Zukorliçin bu sefer siyasete karışmaya başlamasıyla daha da fazla büyümüştür. Zukorliç sık sık Sırbistan hükümetinde ve meclisinde yer alan Boşnak temsilcileri, Boşnakların milli çıkarlarını göz ardı etmekle suçlamaktadır. Son dört yıl içinde ise Zukorliç, Sırbistan İslam Toplumunu Meşihati tarafından, Sancak bölgesinin ve Boşnakların statüsüne ilişkin değişik talepleri içeren üç adet bildirgenin kabul edilmesini sağlamıştır. Bunun dışında, 35 sandalyeli Boşnak Milli Konseyi için 6 Haziran 2010da gerçekleşen seçimde, Zukorliçin liderliğindeki Boşnak Kültür Topluluğu 17 yer kazanmakla birinci olmuştur. Ancak, Sırbistanın insan hakları ve azınlıklardan sorumlu bakanlığının desteğiyle, üçte iki çoğunluk kuralı son anda Boşnak Milli Konseyinin tüzüğüne yerleştirilerek, Zukorliçin söz konusu Konseyi yasal olarak ele geçirmesi önlenmiştir. Zukorliçe başka bir darbe 29 Temmuz 2010da, hükümete bağlı çalışan Dini Eğitim Komisyonu bünyesinde de vurulmuştur. Şöyle ki Zukorliç yanlısı Komisyon üyesi Mevlud Dudıç görevden alınarak, yerine Adem Zilkiç yerleştirilmiştir.

Bu yöndeki gelişmeler, Başmüftü Zukorliçin gittikçe radikalleştirici bir siyaset izlemesine neden olmuştur. 4 Eylül 2010da Yeni Pazarda bir protesto gösterisi çerçevesinde toplanan Zukorliç yanlıları az kaslın Sancakta çatışmaların başlamasına sebebiyet veriyordu. Yeni Pazarda tansiyonun bu şekilde yükselmiş olması ise, Sırbistanda Sancaklı Boşnaklara yönelik yeni bir karalama kampanyasının zemin bulmasına vesile olmuştur.

Sancaklı Boşnakların bir kısmının şiddet eylemlerine yatkınlığı, bölgedeki ekonomik durumdan kaynaklandığı söylenebilir. Sırbistanın gerçekçi demokrasiye geçişinin onuncu yılında bile, Sancak ülkenin en az kalkındırılmış bölgesi olarak bırakılmaya devam etmektedir. Bu yüzden, Sancak bölgesinde kendisi için bir gelecek göremeyen gençler, yurtdışına göç etmenin yollarını aramaktadır. AB tarafından Sırbistan vatandaşlarına vize kolaylığının sağlanmaya başlamasıyla birlikte, yurtdışına gitmek üzere, bu yıl içinde sadece Yeni Pazar kentinden yaklaşık 10 bin kişinin ayrıldığı belirtilmektedir. Boşnaklar sık sık devlet kurumlarında yeterince istihdam edilmedikleri sorununu da dile getirmektedir.

Sancaklı Boşnakların dargın siyasi liderlerinin diyaloga zorlanması konusunda geçtiğimiz yıl içinde Ankaranın önemli katkıları olmuştur. Türkiye Sancak bölgesinin kalkınmasına ilişkin karayolu yapımı gibi bazı altyapı projelerini de üstlenmiş bulunmaktadır. Şimdi bu projelerin hayata geçirilmeye başlanmasına ihtiyaç vardır. Ayrıca, Sancak bölgesinde var olan başmüftülük kavgasında her iki taraf Türkiyeyi önemseydiği için, Ankara söz konusu kavganın en azından yatıştırılmasında katkılar sağlayabilmeyi bir kez daha denemelidir.

Kaynak/Source: